

Kadrovanje v državnih družbah Ne strankarske, ampak ženske kvote in neodvisni nadzorniki

Maja Grgič

Vnašo prakso korporativnega upravljanja državnih podjetij se je namesto ženskih kvot naselila praksa političnih kvot, je v videopogovoru za *Delo* ugotavljala sekretarka

Združenja nadzornikov Slovenije Irena Prijović. Podobno kot mnogi drugi je zgrožena nad tem, da se mesta v nadzornih in upravljaljskih organih v zadnjem letu znova delijo po strankarskem ključu. Zato je eno pomembnih vprašanj novega sistema upravljanja državnih podjetij, kako se otresti takšne prakse.

Irena Prijović ugotavlja, da strankarskih kvot nekaj časa ni bilo, ker je bilo to družbeno nesprejemljivo, zdaj pa se s tem operira, kakor da je to nekaj normalnega. »To ni normalno,« je opozorila sogovornica. Strankarske kvote so pri imenovanju državnih nadzornikov ponovno postale izrazite v času vlade Janeza Janše, a tudi sedanja vlada se jih, kot kažeta izkušnji s Petrolom in Slovensko odškodninsko družbo (Sod), kljub drugačnim obljubam ni otresla.

Po smernicah Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD), h katerim se je zavezala naša država, morajo biti nadzorni organi neodvisni in delovati v dobro družbe. Vlada pa se ne sme vmešavati v dnevno vodenje podjetij v državni lasti.

Dr. Borut Bratina z mariborske ekonomsko-poslovne fakultete ugotavlja, da pri upravljanju državnih podjetij ni mogoče povsem izključiti političnih in interesnih vplivov, saj si želijo stranke prek nadzornikov vplivati na imenovanje uprave družbe. Vendar je po njegovem mnenju težava v tem, da tisti, ki izvajajo ta vpliv,

tega ne počnejo javno, predvsem pa za škodljive posledice tega vpliva ne prevzemajo odgovornosti. Pri tem ima Bratina bolj kot politično v mislih odškodninsko odgovornost.

Država brez odgovornosti

Za gospodarske družbe in njihove organe vodenja ter nadzora po zakonu o gospodarskih družbah (ZGD) velja, da morajo ravnati skrbno, sicer odškodninsko odgovarjajo za nastalo škodo. ZGD ureja tudi pravila koncernskega prava, ki sankcionira škodljive vplive. »Družba, ki ima v drugem podjetju večinski delež, tega vpliva ne sme izrabiti za škodljivo navodilo, razen če nadomesti škodo,« je pojasnil Bratina. Srž težave je po njegovih besedah v tem, da gre po našem ZGD pri koncernskih povezavah za odnos med povezanimi gospodarskimi družbami. »Država tako ne sodi med te povezave. Teh določil torej ne moremo uporabiti neposredno za državo, lahko pa bi jih analogno,« ugotavlja Bratina. Moti ga, da so politični in interesni vplivi nekažnovani. »Tisti, ki daje navodila, ne nosi posledic. Če bi jim grozila odškodninska odgovornost, bi dobro premislili. Če bi na primer politik vplival na določenega direktorja glede tega, koga naj zaposli, in bi zato nastala škoda za 5000 evrov, bi družba od politika lahko terjala to škodo,« je bil nazoren.

Sedanja vlada napoveduje, da bo predvidena oblika, ki bo upravljala podjetja v državni lasti, holding kot delniška družba. V tem primeru bodo za holding veljala koncernska določila. Temu pritrjuje tudi Bratina. »Če bodo za upravljanje oblikovali javno agencijo, kar se tudi omenja kot možnost, bi morala biti ta odgovornost posebej opredeljena,« je dodal.

»Okuženi« nadzorniki, nižja produktivnost

Ključno vprašanje je seveda, kako po ustanovitvi holdinga zagotoviti, da bodo

Delova javna razprava

Sistem upravljanja podjetij v državni lasti, ki se je v zadnjih letih že večkrat spremenil, je znova na razpotju. Agencije za upravljanje kapitalskih naložb ni več, Slovenski državni holding pa še ni zaživel, saj vlada pripravlja nove rešitve. Da bi te bile čim boljše in dolgoročne, v časniku *Delo* v sodelovanju z Združenjem nadzornikov Slovenije odpiramo javno razpravo o upravljanju podjetij v državni lasti, h kateri vabimo zainteresirano javnost. Spremljate jo lahko na zgod.be/upravljanje, svoje poglede na to pa prispevate na upravljanje@delo.si.

holding in njegove družbe nadzirali strokovni, neodvisni in kompetentni ljudje brez izrazitega strankarskega predznaka, ki bodo mislili s svojo glavo v korist družbe. Predvsem pa, da bo postopek izbire pregleden in se ne bo ponavljala zgodba s Sodom.

»Diskriminatorno bi bilo, če bi politično aktivnim posameznikom, ne glede na njihove strokovne kompetence, odrekli možnost opravljanja nadzorniške funkcije. Ne gre pa zanemariti, da je raziskovalna skupina ekonomske fakultete pod vodstvom prof. Janeza Prašnikarja dokazala, da v Sloveniji 'politično okuženi' nadzorniki negativno vplivajo na uspešnost podjetij: če je samo eden od petih nadzornikov 'politično okužen', se bo produktivnost, s tem pa dodana vrednost podjetja, znižala za dva odstotka – in to že v enem letu,« je nedavno povedala izvršna direktorica Združenja Manager Sonja Šmuc. Korporativni pravnik Gorazd Podbevšek je opozoril, da je izhodiščni problem Slovenije, da se nadzorniki še vedno pojmujejo kot podaljšana roka tistih, ki so jih predlagali na funkcijo.

Veljavni zakon o Slovenskem državnem holdingu predvideva, da večino nadzornikov holdinga predlagajo politični predstavniki: tri kandidate predlaga vlada, štiri poslanske skupine, enega parlamentarna komisija, v kateri ima večino opozicija, in le enega ekonomsko-socialni svet. O vseh nato odloča še državni zbor. Zakon še predvideva, da nadzorni svet holdinga imenuje akreditacijsko komisijo, ki nato presoja primernost nadzorniških kandidatov za podjetja, v katerih ima država svoje deleže.

Priložnost za Virantovo pobudo

Sedanji minister za notranje zadeve in javno upravo Gregor Virant se je januarja še kot član prejšnje koalicije pri poslancih zavzemal, da bi pri izbiri nadzornikov postavili strokovna merila nad strankarska. Takrat je dejal, da ga pri izbiri nadzornikov holdinga strankarske kalkulacije ne zanimajo in da bodo podprli tiste, ki so najbolj kompetentni, ne glede na koalicijske dogovore. Viranta so takrat podprle vse parlamentarne stranke razen SDS in SD, torej tudi Pozitivna Slovenija. A sedanja vlada se v noveli zakona o holdingu, ki jo je

državni zbor sprejel prejšnji teden, sestave in načina izbora nadzornega sveta holdinga ni dotaknila. »Če bo politična volja, je mogoče doseči imenovanje nadzornikov zgolj po strokovnih merilih tudi v okviru obstoječega zakona,« je pojasnil Virant, ki se mu bolj kot to, kdo je predlagatelj, zdi pomembno, kakšna so merila. Dodal je, da če bodo zakonska določila ovira za uresničitev te njegove pobude, je na tem področju možna tudi sprememba zakona.

Strokovno najbolj nesprejemljiva rešitev veljavnega zakona je po mnenju dr. Rada Bohinca to, da skupščino holdinga predstavlja vlada. »OECD je tukaj jasen, saj njihove smernice pravijo, da regulator ne sme izvrševati lastniške funkcije. Če ima torej ministrstvo regulatorno funkcijo, o organih družb ne sme odločati,« je bil prepričan Bohinc. Po njegovem mnenju bi moral skupščino holdinga predstavljati državni zbor.

Manjkajoči vmesni člen

Bratina razmišlja, da bi morali pri izbiri nadzornikov holdinga določiti postopkovna pravila, kakršna imajo, denimo, kadrovske agencije, v katerih se vzpostavi protokol, kako se kandidati prijavijo, kakšne pogoje morajo izpolnjevati, kdo to ocenjuje, kdo izbira ... Politika bi to kot zgled morala podpirati.

Pri izbiri nadzornega sveta holdinga po mnenju Bratine manjka vmesni člen: »Da politika kadruje po strankarskem ključu, se mi zdi smiselno, če bi šlo za nadzorno komisijo brez odločevalskih pristojnosti. Ta komisija ne bi bila nadzorni svet, ampak komisija državnega zbora ali vlade, ki bi imela pravico vpogleda v postopek imenovanja. Organi holdinga bi bili imenovani na podlagi odprtega javnega razpisa in bi bili pod nadzorom te komisije. Ne vidim razloga, zakaj bi moral biti nadzorni svet holdinga sestavljen strankarsko,« je sklenil sogovornik.

Glede na obljube vsake nove koalicije o depolitizaciji kadrovanja je čas, da se to tudi zgodi in da govorimo le še o ženskih kvotah. ■

Page: 14

Reach: 125000

Country: SLOVENIA

Size: 761 cm2

3 / 3

